

دارالفنون

ادبيات فارسي و تاريخ و جغرافيا و ادبيات

فلسفه ، اجتماعيات ، تاريخ ، جغرافيا ، ادبيات

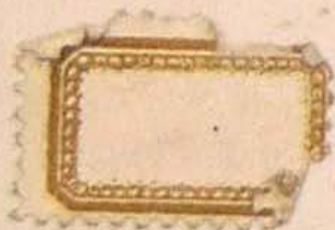
ايکي آبره بر نشر اولنور

مندرجات :

- شرقي توکيو (تورك) خاقانلغنده فترت دوره سي [م. شمس الدين]
 لحد اسکندر [وحيد]
 تورك السنه و تاريخنه دائر بعض يکي آلمان نشرياتی [دوكتور کيزه]
 ادبيات صوفيه [حسين دانش]
 تربيه نك علم کبي تدقيقنه مدخل [اسماعيل حق]

ترجمه فسمی

- اجتماعياتده و علوم اجتماعيه ده اصول [أمیل دورقهام] [نجم الدين صادق]
 تاريخده اصول [غابريهل مونو] [کاظم شناسی]

استانبول — مطبعه عامره

۱۳۳۲ — ۱۳۳۴

اجتماعیات و علوم اجتماعیہ ده اصول [۸]

صوبون اجتماعیات و علم تربیہ مدرسی

امیل دورقہایم

۱. — تاریخچہ

اجتماعیات کی، دون دو غمش و هنوز تشکل ایتک اوزره بولنان یکی بر علم موضوع بحث اولونجه، بو علمک ماہیتنی، موضوع و اصولنی آ کلاتمق ایچون اڭ ای واسطہ صورت تکوئی مختصراً ایضاح ایتکدر.

صوسیولوژی (اجتماعیات و یا علم اجتماع) کلمہ سی، جمعیات علمنی ارانہ ایچون (اوگوست قونت) طرفدن احداث ایدلمشدر. بو کلمہ یکی ایدی، چونکہ دلالت ایله دیکی شیء بالذات یکی ایدی؛ بناءً علیہ یکی بر کلمہ ایجادنی ضروری کورونیوردی. شہہ سز، دہا واسع بر نقطہ نظر دن دنیہ بیایرک، سیاسی و اجتماعی شیلر حقندہ کی نظریات اون برنجی عصر دن اول باشلامشدی: افلاطونک (جمهوریت République) نام اثری، ارسطونک (سیاسیات Politiques) ی، بو ایکی اثرک نوعاً ما نمونہ تشکیل ایله دکتری لایعد آثار، (قامپانہ لا) نک، (ہوبس) ک، (روصو) نک و دہا بر چوقلرینک کتابلری بو مسئلہ لری او زمانلر موضوع بحث ایدیورلردی. فقط بو مختلف تدقیقات ایله صوسیولوژی کلمہ سنک ارانہ ایله دیکی تدقیقات آراسندہ اساسلی برفرق موجود ایدی. فی الواقع بو تدقیقاتک موضوعی، جمعیتلری؛ اولد قلمری کی ویا اولجہ اولسہ بولونم قلمری و بہرہ تعریف و ایضاح

[۸] Sociologie et sciences sociales, Durkheim. pages:259-285 [De la methode dans les Sciences, Felix Alcan 1905]

دکل، جمعیتلرک نه اولسی لازم کلمه یکنی و ممکن اولدیغی قدر مکمل اولمق ایچون نه صورتیه شکل ایتمه لری لازم کلمه یکنی آرامقدن عبارتدی. اجتماعیات متخصصنک غایه سی بوسبوتون باشقهدر؛ بر حکمتشناسک، بر کیمیا کرک، بر علم حیات متخصصنک، فیزیقی، کیمیوی، حیاتی حادثه لر ایچون یاپدقلری کبی اوده جمعیتلری، سادده طایفه و آکلام ایچون تدقیق ایدره. علم اجتماع متخصصنک وظیفه سی، صرف تدقیق ایتک ایسته دیکی واقعیات تعین ایتک، بو واقعیات هانکی قانوننره کوره حصول پذیر اولیورسه او قانونلری کشف ایتک و اگر لزوم کورولورسه، وضع و بیان ایده جکی قواعدک تطبیقات ممکنه سی بولمق وظیفه سی ده باشقهرینه براققدر.

بوندن شو نتیجه چیقارکه، جمعیتلرکده، دیگر شئون کائنات کبی، قانونلره — که بوقانونلر ماهیت جمعیتدن باضروره صادر اولور و بو ماهیتی افاده ایدرلر — تابع بولوندیغی حس ایدلمزدن اول علم اجتماع ظهور ایده مزدی. بر چوق عصرلر، انسانلر معادنک بیله معین قانونلرک تحت اداره سنده بولونمایوب، کافی درجه ده قدرتلی براراده نک تحت تأثیرنده هر درلو اشکال و اوصاف ممکنه یی اکتساب ایده بیله جکلرینی ظن ایتشلردی.

بعض دستورلرک و یا بعض اطوار و حرکاتک، بر جسم جامدی جانلی بر مخلوقه، بر انسانی حیوانه و یا نباته، و یا نباتات و حیواناتی بر انسانه قلب و تحویل خصوصنده حائر قدرت ظن ایدرلردی. بو خیال — که اوکا قارشی غریزی بر تمایلز واردر — اجتماعی واقعیات ساحه سنده، طبیعی بر صورتده دهافضله مدت باقی قاله جقدی.

فی الحقیقه واقعیات اجتماعیه دهامغلق اولدیغندن، عرض ایله دکلری انتظامک کورولسی دهامشکلدر و بالنتیجه بو واقعیات داخلنده هر شیئک متمکن و آز چوق انتظامسز بر صورتده جریان ایتدیکنه ذاهب اولنور.

عالم طبیعی حادثاتنک بسیط، قطعی تعاقبی ایله، تاریخک قید ایله دیکی وقایعک مشوش و اطرادسز منظره سی آراسنده یکنظرده نه قدر تضاد واردر؛ دیگر طرفدن بو واقعیاتده مدخلدار اولمه مز بزه ظن ایتدیریوردی که بو وقایع بزم طرفزدن وقوعه کلدیکنندن صرف بزه تابعدر و بز نصل ایسترسهک اولیه اولورلر. بو شرائط تحتنده بو واقعیات مشاهده یی لزوم یوقدی؛ چونکه بونلر حد ذاتنده بر قیمتی حائر اولیوب، شائی (réel) اوله رق حائر اولدقلری هر شیئی یالکز بزم اراده مزه بورجلی ایدیلر. بو نقطه نظرندن،

موضوع بحث اوله بیلجه جک یکانه مسئله ، بو واقعاتک نه اولدینی و هانکی قانونلره کوره ظهور ایتدکرینی بیلیمک دکل ، بونلرک نصل اولملرینی ارزو ایده بیلیمه من و ایتمه من لازم کلدیکی ایدی .

آنحقوق اونسکرزنجی عصر صوکلرینه دوغری درکه عالم اجتماعی نکلده دیکر موالید ثلثه طبیعت کی کندیسنه خاص قانونلری بولوندینی فرق اولونمغه باشلادی . مونته سکیو ، «قانونلر ماهیت اشیادن صادر اولان ضروری نسبتلردر» . دیمکله قانون طبیعی نکل بو کوزل تعریفنک ، دیکر شیلر کی اجتماعی شیلره ده قابل تطبیق اولدینی پک اعلی آ کلا یوردی ؛ و روح القوانين Esprit des lois نام اثرینک موضوعی ده بالخاصه ، مؤسسات حقوقیه نکل ، انسانلرک و محیطلرینک ماهیتنده نه صورتله مندمج اولدینی کوسترمکدر . برآز زمان صوکره قوندورسه ، ترقیات بشریه نکل هانکی سلسله داخلنده وقوء کلدیکنی بولمق تشبثنده بولوندی [۱] بو ؛ ترقیات بشریه نکل تصادفی و غیر مطرد شیلر اولمیوب ، معین سبیلره تابع اولدینی کوسترمک ایچون اک ای برطریق ایدی . عینی زمانده اقتصاديون ، حیات صناعیه و تجاریه واقعاتنک ، کشف ایتمش اولدقلرینی بیله ظن ایتدکری ، قانونلر طرفدن اداره اولوندینی اوکره تیورلردی . بونکله برابر و بو متفکرلر هر نه قدر صوسیو لوژینک ابتنا ایتدیکی طرز ادرا که یول حاضر لامش ایدیسه لرده ، حیات اجتماعی قانونلری حقنده هنوز اولدجه مشوش و مبهم بر مفهوملری واردی . فی الحقیقه اونلرک سویله مک ایسته دکری شی ؛ اجتماعی واقعه لرک ، علت ایله اثر آراسنده موجود ، معین و غیر متحول اولان و عالمک - علوم طبیعی ده استعمال اولنان طرزلره مشابه بر طرزده - مشاهده ایتمک ایستدیکی نسبتلره کوره یکدیگرینه متسلسل بولندقلرینی بیان ایتمک دکلدی . مقصدلری شو ایدی که ، طبیعت انسان معلوم اولدینندن بر یول اساساً چیزلمش بولونیور و طبیعی اولان یالکیز بو یولدر . و اگر بشریت بالذات کنر سیده موافقه و مقدراتی ارا ایتمک ایستد . بویولی تعقیب ایتلیدر ؛ فقط بشریتک بویولدن انحراف ایتسی ده امکان داخلنده در .

و واقعاته نظراً ، بشریتک شایان اسف بعض خطالر نتیجه سنده بو یولدن متمادیا انحراف ایتمش اولدینی ده فرض ایدیورلر ، و بو خطالری ده ایضاح ایتمک زحمتی اختیار ایتمیورلردی . مثلاً اقتصاد یونه نظراً ، علمک طانیق مجبوریتنده اولدینی یکانه و حقیقی تشکیلات اجتماعی ، دنیله بیلیر که ، هیچ بر زمان موجود اولما مشدر ؛ بو تشکیلات شائی

[۱] Tableau des progrès de l'esprit humain

(حقیقتده موجود) اولمقدن زیاده فکری در ؛ چونکه انسانلر ، کندیلرینی اداره ایدن آدملرک تأثیری آلتنده و حقیقی برکوردلک نتیجه سنده بو تشکیلاتدن کندیلرینی اوزاقلایا- شدرتمشلدردر؛ یعنی بونی مشاهده ایتمکدن زیاده تعلیلی بر صورتده بنا ایدیورلردی ؛ و بو صورتله ، افلاطون ایله ارسطونک نظریات سیاسیله ری اساسنده بولونان تلقیاته بالواسطه بر طرزده ، عودت ایدیورلردی .

آنحقیق اونا طقوزنجی عصر اوائلنده درکه ، اول (سن سیمون) وبالخاصه سن سیمونک شاگردی (اوکوست قونت) سایه سنده یکی بر طرز تلقی ظهور ایتمشدر .

اوکوست قونت Cours de philosophie positive نام اثرنده ، زماننده موجود بالجمله علملری ترکیبی بر صورتده کوزدن کچیره رک بوعلملردن هپسینک شو متعارفه اوزرینه ابتنا ایلدیکنی تبیین یلدی : بوعلملرک مشغول اولدقلری واقعات ضروری نسبتلره یعنی مبدأ ایجابییه کوره یکدیگرینه مربوطدر ؛ اوکوست قونت ، بوندن شو نتیجه یی استخراج ایتمشدی که ، مقادیر ریاضیه دن عالم حیاته قدر طبیعتک بالعموم موالیدنده تحقیق ایدلمش اولان بومبدأ عالم اجتماعی ایچونده دوغری اوله جقدر . ایجابی فکرک بو کون بو یکی شمولنه مانع اولان مقاومتلریله فیلسوفی دوردیرمه ملی در ؛ چونکه بوموضوعه اساسینک یکی بر عالم حادثاته تشمیلی موضوع بحث اولونجه منتظماً حصوله کلن بو مقاومتلر دائماً مغلوب ایدلمشدر . بر زمانلر بو موضوعه اجسام جامده ایچون بیله قبول ایدلمک ایسته- نمیوردی ؛ فقط بوکون داخل اولمشدر ؛ صوکره جانلی و متفکر مخلوقات حقنده انکار اولوندی ؛ شمدی غیر قابل انکار بر صورتده اورایه ده یرلشدی .

بناءً علیه بو مبدئک عالم اجتماعییه تطبیقی موضوع بحث اولونجه معروض قاله جنی عینی باطل اعتراضلرک پک آز دوام ایده جکنه امین اولمیدر . اساساً ، اوکوست قونت ، فردک حیات روحیه سنک قوانین ضرورییه تابع اولدیغنی بر حقیقت بداهت - اويله بر حقیقت که آرتق بوکون غیر قابل اعتراضدر - اوله رق بیان ایدیورده نصل اولورده فردی شعورلر آراسنده مشارکت اولدیغنی زمان مبادله ایدیلن اعمال وعکس الاعمال عینی ضرورته تابع اولماز ؟

بو نقطه نظرده جمعیتلر ، انسانلرک نوعاًما ایستدکلری کی یوغوره جقلری وقابل تعجن برنوع ماده کی کورونمکدن قورتولیوردی ؛ بوندن بویله جمعیتلری ، ماهیتی بزه کندیسنی جبراً قبول ایتدیرن وبوتون طبیعی شیلرکی کندیلرینی اداره ایدن بر طاقم قانونلره کوره

تحول ایدن شأینتلا صورتنده قبول ایتماک لازم کلیوردی. مؤسسات اقوام؛ بوندن بویله پرنسلاک، حکومت آدملا رینک، واضع قانونلاک آز چوق منور اراده لرینک بر محصولی دکل، بو مؤسسهلری ماده تضمن ایدن معین سبیللاک ضروری محصلهلری کبی تلقی ایدیله جلا دی. بر قومک، تاریخنک بر آننده نه صورتله تشکل ایتدیکی، وینه او زمانده کی مدنیتنک حالی بیلینیرسه، - طبقی بر جسمک اوصافی، جزء فردلرینک تشکلنک نتیجه سی اولدیغی کبی - فلان ویا فلان صورتله متمیز تشکیلات اجتماعیه استتاج اولنور. دیمک اولیورکه ثابت، غیر قابل تحول بر سلسله اشیا قارشیدینده بولونیلیور وبونی ایضاح ایتماک، بونلاک اوصافی وهانکی علله تابع بولوندقلرینی کوسترمک ایچون بر علم محض هم ممکن وهم ضروری کورونیور. صرف نظری اولان بو علم، اجتماعیات (صوسیولوژی) در. قونت؛ صوسیولوژینک دیکر علوم مثبته ایله اولان مناسباتی دها ای کوسترمک ایچون بو علمه اکثریا (فیزیک اجتماعی) نامنی ویریور.

بعضاً، بو طرز محاکمه نک بر نوع جبرییه یی محتوی اولدیغی سویلنیور. اکر اجتماعی واقعهلرک شبکه سی اوقدر متین و اوقدر مقاوم رشته لردن مرکب ایسه، انسانلاک بوشبکه واقعاتی تعدیل و بناء علیه کندی تاریخلری اوزرینه اجرای تأثیره غیر مقتدر اولدقلری نتیجه سی حیقمازمی! فقط دیکر موالید طبیعت حقنده وقوعه کلن شی بو اعتراضک نه قدر غیر محق اولدیغی کوستر. بر زمان اولدی که - بالاده سویله مش اولدیغمز وجهله - فکر بشر عالم مادی نک بر طاقم قانونلره تابع اولدیغی ده بیلمیوردی. انسان اشیا اوزرینه اک زیاده او زمانمی صاحب نفوذ اولدی؛ شبهه سز سحر بازلا، بویوجیلر ایسته دکلی زمان بر جسمی دیکر بر جسمه تحویل ایده بیلدکلینی ظن ایدیورلردی؛ فقط کنیدیلرینه اسناد ایتدکلی بو اقتدار، بو کون بیلورز که، خیالی در. بالعکس، طبیعتک علوم مثبته سی احداث اولوتجه (بو علملرده، موضوعه ایجابیه یی اساس اتخاذا ایدهلرک تشکل ایتملردر.) کائنا نه قدر تحولات ادخال ایتدک! عالم اجتماعی دهده بویله اوله جقدر. دونه قدر اجتماعیاتده هر شیئک کیفی، متمکن اولدیغی، واضع قانونلاک، قراللاک - اسکی زمانک سیمیا کرلری کبی - جمعیتلاک شکلنی ایسته دکلی کبی ده کیشدیره بیله جکلی، جمعیتی برانمودجدن دیکر برانمودجه قلب ایده بیله جکلی ظن ایدیورلردی. بو معجزه لر حقیقت جالده خیالی ایدی؛ بو کون بیله پک چوق منتشر بولونان بووهم وخیال نه قدر وخیم خطالره سببیت ویرمشدر! بالعکس، تکامل تاریخی یی

حقیقت اجتماعیة قانونلرینی کشف ایدرک ماضیده کندن فضله ملاحظه ایله اداره ایتدیره جک اولان ، اجتماعیاتدر؛ زیرا اخلاقی و فیزیقی طبیعتی ده کیشدیرمک، آنجق طبیعتک قانونلرینه توافق ایتمکه اولور . نصل که فیزیولوژی و آناتومی کشفیاتی صنعت طبابتک تکملنه خدمت ایتمش ایسه ، نصل که ما کنه و علوم فیزیقی کیمویه ترقیاتندن بری صناعتک قدرتی یوزدفعه بویومش ایسه ، صنعت سیاستک ترقیاتی ده علم اجتماعی ترقیاتی تعقیب ایده جکدر . علملر، ضرورت اشیایی اعلان ایتمکه برابر ، اللرمز آره سنه بو ضرورتی کندمزه تابع قیلاجق وسائطی ده ویررلر [۱] . حتی قونت شو خصوصده اصرار ایدیورکه ، بوتون حادثات طبیعیہ ایچنده ، اک قابل انطراقی ، تحولاته ، تغیراته اک قابلیتلیسی اجتماعی حادثه لردر ؛ چونکه بونلر اک مغلق اولانلردر . بناء علیه صوسیولوژی انسانی هیچ بر زمان منفعل بر محافظه کارلق وضعیتنده قالمغه اجبار ایلر؛ بالعکس ساحه علممزی توسیع ایتمش اولمقله ساحه فعلمزی ده توسیع ایدر . یالکمز ، انسانک جمعیتلرک اعتیادلرینی ، عنعنه لرینی ، تشکیلات روحیه لرینی نظر اعتباره آلمه دن نظام اجتماعی بی ایسته دیکمز کی ده کیشدیرمک ممکن اولدیغی حقنده کی اعتقاددن ملهم ، غیر متأمل و غیر مشر تشبثاتدن بزى صرف نظر ایتدیرر .

فقط بو مبدأ نه قدر اساسلی اولورسه اولسون ، صوسیولوژی بی تأسیسه کافی دکلدی . صوسیولوژی نامنده یکی بر علم موجود اوله بیامسی ایچون ، تدقیق ایده جکی موضوعک، دیگر علملرک تدقیق ایتدکلری موضوعلردن هیچ بریله مزج اولمه سی لازم کلیوردی . فقط ، ایلک نظرده صوسیولوژی علم روحدن آیری برشی دکل کی کورونه بیلیر ؛ بونظریه ده فی الحقیقه برچوق کیمسه لر طرفندن وبالخاصه موسیو تارد طرفندن مدافعه ایدلمشدر [۲] . بونلر دیورلرکه : جمعیت ، کندیسنی تشکیل ایدن افراددن خارج هیچ برشی دکلدر . جمعیتک شائی اوله رق حائر اولدیغی شی افراددن عبارتدر . اوحالده علم جمعیات علم افراددن یعنی علم روحدن نصل تفریق اولونه بیلیر ؟

[۱] علم اجتماعده ایجابیه déterminisme نظریه سنک اختیار (اراده جزئییه) ایله غیر قابل تألیف اولدینی ایلری سورولور . فقط اگر اختیارک موجودیتی حقیقه هرقانون معینک نهینی استلزام ایدبیورسه ، بویالکمز علوم اجتماعیہ ایچون دکل ، فقط بالعموم علملر ایچون غیرقابل اقتحام برمانعه تشکیل ایدر ؛ زیرا انسانلرک اراده لری دائماً خارجی بعضی حرکتلره مربوط اولدقلرندن ایجابیه بی کرک بزدن خارجه ، کرک باطنده غیرقابل فهم برحاله قویار ، بونکله برابر ، هیچ کیمسه ، حتی اختیاریه طرفدارلری بیله علوم طبیعیہ و فیزیقیه نک امکائی انکار ایتیور . اجتماعیاتده نه دن بویله اولماسین .

بوصورتله محاکمه ایدیله جک اولورسه علم حیاتک ده فیزیق ایله کیمیانک بر فصلی اولدینی ادعا اولونه بیلیر؛ چونکه جانلی حجره صرف ذرات ایله قاربوندن، آزوتدن الخ مرکبدر. بومواددن ایسه فیزیقی کیمیوی علملر بحث ایدره. فقط اونوتولیورکه بر کل اکثریا کندیسنی ترکیب ایدن جزء لک حائز اولدقلری اوصافدن پک فرقلی اوصافی حائزدر. حجره ده یالکز عناصر معدنیه موجود ایسه ده بو عناصر هر هانکی بر صورتله یکدیگریله مزج اولورکن، اویله بر طاقم اوصاف اظهار ایدر لکه، بوصورتله مزج اولمه دن اول او اوصافی حائز دکلردی، بو اوصاف ده حیاتک ممیزلری در (تغدی و تناسل اوصافی)؛ دیمک اولیورکه بو عنصر لک ترکیب لری دولایسیله بوسبوتون یکی جنس دن بر شأنت حاصل اولیورکه بوده جانلی شأنت در و علم حیاتک موضوعنی تشکیل ایدره. عینی صورتله فردی شعور لرده مستقر بر صورتده تجمع ایدرکن، بینلرنده تبادل ایدن مناسبتلر نتیجه سنده، یکی و یکدیگر ندن منفرد اوله رق قالمش اولدقلری حالده صحنه تشکیل ایده جکلری حیاتدن پک فرقلی بر حیات اظهار ایدر لکه بوده حیات اجتماعیه در. دینی مؤسسه لر و اعتقاد لر، سیاسی، حقوقی، اخلاقی، اقتصادی مؤسسه لر، و الحاصل مدنی تشکیل ایدن هر شی، اگر جمعیت اولماسه یدی، موجود اولمازدی.

فی الواقع مدنیت؛ یالکز بر جمعیتک اعضاسی آراسنده دکل، یکدیگریله مناسبتده بولونان بوتون جمعیتلر آراسنده بر تشریک مساعییه وابسته در. فضله اوله رق بر مدنیت؛ آنجق بر نسل طرفندن الده ایدیلن نتیجه لر، دیگر نسله - اونک ده الده ایده جکی نتایجله تراکم ایتک اوزره - انتقال ایدر سه ممکندر. فقط بونک ایچون ده انسال متعاقبه نک، سن کهولته واصل اولدقجه، یکدیگر لر ندن آیرلمیه رق صیقی بر تماسده بولونمه لری یعنی متمادی بر صورتده اجتماع ایتمه لری لازمدر. ایشته واسع بر هیئت عمومیه اشیا که آنجق انسان جمعیتلری موجود اولدینی ایچون وجوده کلش و بوجمیتلره کوره، بوجمیتلرک طرز تشکانه کوره تحول ایدره. افرادک دکل جمعیتلرک ماهیتله بلا واسطه بر صورتده ایضاح ایدیله بیلن بوتون بوشیلر یکی وهر نه قدر علم روح ایله مناسبتدار اولسه ده اوندن ایری بر علمک، اجتماعیات (صوسیولوژی) ک موضوعنی تشکیل ایدره [۱].

اوکوست قونت، بوابکی مبدئی نظری بر صورتده وضع و بیان ایله اکتفا ایتیه رک بونلری موقع تطبیقه وضعه تشبث ایدره وایلك دفعه اوله رق بر علم اجتماع احداثنه چالیشیر. (فلسفه مثبتیه) Cours de philosophie positive نام اثرینک صوک اوچ جلدی بوکا حصر ایدلمشدر. علم اجتماعی

[۱] شبهه سز، جمعیتلرک ماهیتی قسماً، عمومیت اوزره انسانه وابسته در؛ فقط اجتماعی واقعه لک دوغریدن دوغرییه، بلا واسطه ایضاحی جمعیتک ماهیتنده در، زیرا عکسی تقدیرده حیات اجتماعیه ده بشریتی تشکیل ایدن محمولردن فضله تحول ایتزدی.

متخصصنك استقرارینه کافی درجده متین بر اساس تشکیل ایدن معلومات تاریخیه و اتنوگرافیّه اوزمانلر هنوز بك ابتدائی بر حالده ایدی: فضله اوله رق، دها ایلروده کوره جکمز و جهله، قونت، بویکی علمك وضع ایتدیکی مسائلك چوقلغنك فرقه وارما مشدی؛ اوما بعد الطبیعه یه عائد بر مسلك احداث ایدرکی اجتماعیاتی ده بر حمله ده چیقاریرم ظن ایدیوردی؛ حالبوکه اجتماعیات بوتون علملر کی آنجق تدریجاً، مسائلی بربری آرقه سنه حل ایدرک احداث اولونه بیلیر. فقط فکر فوق العاده مشر ایدی و اثباتیه (پوزیتیویزم) مسلکی مؤسسندن صوکرده ده باقی قالدی.

بوفکره بالاخره اولاهربرت - پینسر [۱] طرفندن اتباع ایدلدی، صوکره بوصوک اوتوز سنه ظرفنده هر مملکتده وبالخاصه فرانسه ده برچوق علما ظهور ایدرک بونکله اشتغاله باشلادیلر. شمدی صوسیولوژی قهرمانلق دورندن چیقمش بولونیور. اجتماعیاتك اوزرینه ابتنا ایله دیکی واولجه بوسبوتون فلسفی وجدلی بر صورتده وضع ایدلمش اولان مبادی، شمدی واقعات ایله ده تأیید ایدلمش بولنیور. اجتماعیات؛ حادثات اجتماعیه نك متمکن وکیفی هیچ بر صفتی حائز اولمدق لرینی فرض ایدر. وفی الحقیقه علم اجتماع متخصصلری کوستردیلر که بعض مؤسسات اخلاقیه، حقوقیه، بعض اعتقادات دینیّه، عینی حیات اجتماعیه شرائطنی حائز محملرده عینی قالیورلر. حتی بعض عادتلك تفرعاته وارنجه یه قدر یکدیگرینه مشابه اولدیغی بیله کورولمشدر و بوده یکدیگرندن پك اوزاق و آرارنده هیچ برنوع مناقله اولمیان مملکتلرده وقوع بولیور. بوشایان حیرت یکنسقی، عالم اجتماعی نك ده ایجابیه عمومیه قانونندن فراغت ایدهمیه جکنه اك ای بر مثالدر [۲].

۲ - اجتماعیاتك تفسیمانی: مخصوصی علوم اجتماعیه

فقط بر جهتدن اجتماعیات تك باشنه بر علم (علم واحد) ایسه ده متعدد مسائلی و بناءً علیه متعدد علوم خصوصیه یی محتوی اولمقدن ده خالی دکدر. اجتماعیاتك بنیه تشکیل ایتدیکی بو علملرک نه دن عبارت اولدیغی تدقیق ایدلم.

اساساً اوکوست قونت اجتماعیاتی تقسیم لزومنی حس ایتمشدی: مومی الیه اجتماعیاتده

[۱] Principes de sociologie

[۲] Règles de la méthode sociologique نام اثر مزده بوکا داتر بعض مثالدر واردر.

موازنه اجتماعی (statique) و حرکت (dynamique) اجتماعی نامیده ایکی قسم تفریق ایدیوردی. موازنه بحثی جمعیتلری، صیوروتلرینک (le devenir) برآنده ثابت فرض ایدرک تدقیق و بونلرک موازنتلری قوانینی تحری ایدر. جمعیتلری تشکیل ایدن فردلر و زمره لر، زمانک هرآنده بر نوع رابطه لر، یکدیگرلرینه مربوطدرلر؛ بو روابط التصاق اجتماعی بی تأمین ایدر و عینی مدنیتک مختلف حالاتی ده یکدیگریله معین ارتباطلری حائزدرلر: مثلاً فلان حالت علمه، دینک، اخلاقک، صنعتک، صنایعک الخ فلان حالتی توافق ایدر. موازنت اجتماعی بحثی بو تساند رابطه لرینک و بوارتباطلرک نه دن عبارت اولدیغنی تعیین ایتک ایستز. حرکت بحثی ایسه بالعکس جمعیتلری اثنای تکامللرنده تدقیق ایدر و قانون انکشافلرینی کشفه چالیشیر. فقط موازنت اجتماعی تدقیقاتنک موضوعی یوقاریده کی تعریفدن ده آکلاشیله جنی وجهله، اوکوست قونتنک طرز تلقیسنه کور پک آز معیندر: بوندن دولای Cours de philosophie اثرنده آنجق بر قاچ صحیفه اشغال ایدر. اثرک دیگر قسمی کاملاً حرکت بحثی اشغال ایدر. حرکت بحثنک تدقیق ایتدیکی مسئله بر در: قونته کوره تکاملک تعاقبنی یالکز برو عینی قانون اداره ایدر؛ بوده مشهور حالات ثلثه قانونیدر^[۱]. حرکت اجتماعی بحثنک یکانه موضوعی ایشته بوقانونی آرا مقدر. علم اجتماع بو صورتله آکلاشیلیرسه یالکز بر مسئلهیه انحصار ایدر. اودرجه ده که، بویکانه مسئله حل ایدلدیکی کون - که قونت بونی قطعاً حل ایتدیکنی ظن ایدیوردی - اجتماعیات علمی ده احداث ایدلمش اوله جقدر. فقط هیچ بر زمان اکمال ایدلمش اوله مق علوم مثبتنک ماهیتی اقتضاسنددر. بو علملرک تدقیق ایتدکلری شأنتلر، نهایت بولا بیلمک ایچون پک مفصلدر. اگر اجتماعیات ده مثبت بر علم ایسه آمین اولمیدر که یالکز بر مسئله دن عبارت دکلدر. فقط بالعکس مختلف اقسامی، حیات اجتماعی نک صفحات مختلفه سنه توافق ایدن آیری آیری علملری محتویدر.

حقیقت حالده واقعات اجتماعی ده نه قدر مختلف نوع وارسه اجتماعیات ده او قدر شعبه، او قدر علوم خصوصیه اجتماعی وارددر. اجتماعی واقعلرک اصولی بر صورتده تصنیفی نابموسم و هر حالده بو صحیفه لرده اجرایی غیر قابلدر. فقط بو واقعاتک باشلیجه انواعنی آراهه ایلک ممکندر.

[۱] بو قانونه کوره بشریت اویچ دوردن متعاقباً کچمشددر و بالضروره کچه جکدی: بونلرده

الهیات دوری، صوکره مابعدالطبیعه دوری و نهایت علم مثبت دوری در.

اڪ اول جمعیتی ، منظره خارجیہ سنی نظر دقتہ الہرق تدقیق ایتک لازمدر . جمعیت ، بوجہتدن نظر مطالعہیہ آلتنبجہ بعض مرتبہ کشفی حائر ، طوپراق اوزرینہ ہرہانکی بر صورتلہ موضوع ، کویلر دہ داغینق ویا شہرلر دہ متحشدالح . بر کتلہ اہالیدن مرکب کی کورونور ؛ آز چوق واسع ، قومشو اقوامک اراضیسنہ و دکز لہ نسبتلہ فلان صورتلہ کائن ، آز چوق آقار صولرلہ ، واہالی بی یکدیگریلہ مناسبتدہ بولوندیران ہر نوع طرق مناقلہ ایلہ مالیدر . بواراضی ، ابعادی ، تشکلات طبیعیہ سی ، سطحندہ یاشایان نفوسک طرز ترکیبی ، حیات اجتماعیہ دہ طبیعی مہم عامللر دہر . بونلر حیات اجتماعیہ نک مقومی (Substrat) در [۱] . ونصل کہ فرددہ حیات روحیہ ، حیاتک استناد ایتدیکی دماغک ترکیبات تشریحیہ سنہ کورہ تحول ایدیورسہ عینی صورتلہ معشری حادثات دہ (collectifs) مقوم اجتماعی نک تشکلاتنہ کورہ تحول ایدرلر . بناء علیہ بونک تشریحی یا پہ حق اجتماعی بر علمہ موقع آیرہ بیلیرز ؛ و مادام کہ بو علمک موضوعی دہ جمعیتک صورت خارجیہ و مادیہ سندن عبارتدر بوکا (مورفولوژی صوسیال) (morphologie sociale) نامی ویرلمنی تکلیف ایدیورز . اساساً (مورفولوژی) صور خارجیہ اجتماعیہ علمی یالکز بر تحلیل تصویری ایلہ اکتفا ایتہ ملیدر ، ایضاح دہ ایتملیدر . نفوسک نہدن بریرہ دیکرندن فضلہ تجمع ایتدیکنی واہالینک بالخاصہ زراعی ویا شہری اولمسندہ کی اسبابی و بویوک شہرلرک تکمل وانکشافنی ایجاب ایدن و بوکا مانع اولان اسبابک نہلردن عبارت اولدیغنی الح . آرامہ لیدر . کورولیور کہ بو خصوصی علمک دہ کندی باشنہ تدقیق ایدہ چکی بر چوق مسئلہلر واردر [*] .

فقط حیات معشریہ مقومی یانندہ بردہ اصل بو حیات واردر . بورادہ ، دیکر علومہ طبیعتدہ کورولن فرقہ مشابہ بر فرق بولورز . معادنک طرز تشکلی تدقیق ایدن کیمیانک یانندہ فیزیق واردر کہ بو صورتلہ تشکل ایدن اجسامدہ حصولہ کلن ہر نوع حادثاتی تدقیق ایدہر . علم حیاتدہ تشریح (آناتومی) (بوکا مورفولوژی دخی دینیر) جانی مخلوقاتک

[۱] بر موجودک کنہی ، جوہر ذاتیسنی تشکیل ایدن قسم کہ اوصاف بوکا ابتنا ایدہر .

[*] آلمانلرک Anthropogeographie جغرافیای بشر تسمیہ ایتدکلری شی ایلہ مورفولوژی صوسیال نامنی و پردیکمز شی آراسندہ نسبت یوق دکلدر (آلمانیدہ راتزل Ratzel و فرانسدہ (ویدال لابلاش) ک اثرلینہ باقیلمسی)

حاشیہ مترجم : [مورفولوژی عمومیت اوزرہ مخلوقک صور خارجیہ سنی تدقیق ایدن علمدر . نباتاندہ بر مورفولوژی واردر . کلماتک تاریخ اشکالندن و تاریخ تغیراتندن یحت ایدن علمدہ بونام ویریلیر .]

طرز تشکلی، انسجہ لرینک، عضولرینک طرز ترکیبی تحلیل ایدہر، فیزیولوژی دہ انسجہ لرک، عضولرک، وظائفنی تدقیق ایدہر. عینی صورتلہ اجتماعی مورفولوژی ایلہ برلکده برده اجتماعی فیزیولوژی واردرکہ جمعیتلرک تجلیات حیاتیہ سنی تدقیق ایدہر. فقط فیزیولوژی اجتماعی حد ذاتندہ غایت مغلق اولوب، برچوق علوم خصوصیہ محتوی در؛ چونکہ فیزیولوژی یه عائد حادثات اجتماعیہ دہ پک مشوعدر. اولاً اعتقادات، عادات و مؤسسات دینیہ واردر. دین، فی الحقیقہ اجتماعی برشیدر. چونکہ دائماً برزمرہ نك، یعنی کلیسانك بر شیئی در وحتی اکثر احوالده، کلیسا ایلہ جمعیت سیاسیہ بربریلہ ممتزجدر. پک صوک زمانلرہ قدر فلان حکومت اہالیسندن بولونمقلہ فلان اہلرہ ایمان ایدیایوردی. ہر حالده عقائد واساطیر، بوتون بر مجموعیتہ مشترک وبو مجموعیتك بوتون اعضاسنہ مجبوری مسالك اعتقادیہ دن عبارت اولمشدر. دینی آیینلرہ بویلہ در. دیمك اولیورکہ دینك تدقیقی دہ اجتماعیاتہ عائددر: **دینی اجتماعیاتك** موضوعنی تشکیل ایدہر.

افکار اخلاقیہ و عرف و عادات دہ اولکندن آیری برنوع تشکیل ایدہر. دیگر بر بحث دہ، قواعد اخلاقیہ نك نہ صورتلہ حادثات اجتماعیہ دن معدود اولدقلری کورولہ جکدر بونلر **اضرفی اجتماعیاتك** موضوعنی تشکیل ایدہر.

مؤسسات حقوقیہ نك صفت اجتماعیہ سنی اثباتہ حاجت یوقدر. بو مؤسساتنی **مصرفی اجتماعیات** تدقیق ایدہر. اساساً اجتماعیات حقوقیہ ایلہ اجتماعیات اخلاقیہ آراسندہ صیقی نسبتلر موجوددر؛ چونکہ اخلاقی فکرلر حقوقك روحنی تشکیل ایدہر. بر قانوننامہ یه نفاذ آمریتی ویرن بوقانوننامہ دہ مندمج ومعین دستورلرلہ افادہ ایدیلن فکر اخلاقی، مفکورہ در.

نہایت مؤسسات اقتصادیہ واردر: استحصال ثروتہ (مملوکجیلک، چفتجیلک، اصناف اصولی، قواو پراتیف اصولی، فابریقہ دہ، ال دارالصناعہ لرندہ، اقامتکاهلرہ استحصالات الخ)، مبادلہ یه (تشکیلات تجاریہ، بازارلر، بورسہ لر الخ) انقسام ثروتہ (ایراد، فائض یومیہ الخ) عائد مؤسسات **اقتصادی اجتماعیاتك** موضوعنی تشکیل ایدہر. اجتماعیاتك باشلیجہ شعبہ لری بوندن عبارتدر. فقط یالکز بونلردن عبارت قالمقدن پک اوزا قدر. بعضی جہتلردن شرائط عضویہ یه تابع اولان لسان (نطق) اجتماعی بر

حادثه در ؛ چونکه لسان ده بر زمره نك اثری اولوب بونك علامت فارقه سنی حائزدر ؛ فقط لسان، عمومیت اوزره جمعیتلرک علامت ممیزه لری عناصرندن بری در ولسانلر آراسنده کی قرابتك ، قرابت اقوامك تعینی ایچون برواسطه اوله رق استعمالی بوش برشی دکدر . دیمك اولیورکه لسانك اجتماعی بر صورتده تدقیقنه بر موضوع وارددر ، بو تدقیقده اساساً باشلامشدر [۱]. علم بدایع حقنده ده عینی مطالعه وارد اوله بیلیر . چونکه هر نه قدر هر صنعتکار (شاعر ، رسام ، خطیب ، هیکل تراش الخ) ابداع ایتدیکی اثرلره علامت ذاتیه سنی (شخصیتی) قویورسه ده ، عینی بر محیط اجتماعی ده وعینی دورده وجوده کتیریلن اثرلر ، مختلف صورتلر تحتنده ، عینی مفکوره یی افاده ایده رلرکه بومفکوره (ایده آل) ده ، مذکور اثرلرک عائد بولونقلری اجتماعی زمره لرک مزاجیله صیقی بر مناسبتی حائزدر . بو واقعاتدن بعضیلرینك ، چوقدن بری تشکل ایتمش علملر طرفندن تدقیق ایدلدیکی ده دوغریدر ؛ بالخاصه اقتصادی واقعلر متحداً اقتصاد Economie politique نامی آلتنده ارانه اولونان تحریات ، تحلیلالات ، ونظریات مختلفه نك هیئت عمومیه سنه موضوع تشکیل ایدیور . فقط ، یوقاریده ده بیان ایلش اولدیغمز وجهله ، اقتصاد شمیدییه قدر ملز ، صنعت ایله علم آراسنده متوسط تدقیقاتدن عبارت قالمشدر ؛ حیات صنایعیه وتجاریه یی ، طانیق و قانونلرینی تعین ایتمک ایچون ، اولدیغی کبی واولجه اولمش بولوندیغی کبی مشاهده ایتمکدن زیاده ، نصل اولسی لازم کلیورسه اوصورتله یکیدن تشکیله اوغراشمشدر . اقتصاد یون ؛ اقتصادی شأنتك ، فیزیقی شأنتلر کبی مشاهده یه آماده ، عینی ضرورتلره تابع بولوندیغی و بناء علیه بونی اصلاحه تشبث ایتزدن اول بوسبوتون نظری بر علمه موضوع یایمق لازم کلدیکنی هنوز پك ضعیف بر صورتده حس ایدیورلر . بوندن ماعدا مشغول اولدقلری واقعاتی ، کندی کندینه کافی وبذاته ایضاح ایدیه بیلن مستقل بر کل اوله رق تدقیق ایدیورلر . حالبوکه حقیقت حالده افعال ووظائف اقتصادیه دیگر مجموعی افعال ایله متساند وظائف اجتماعی دن عبارتدر ؛ وبونلردن بردنبیره تجرید ایدیلرلرسه غیرقابل ایضاح برحاله کیررلر .

عمله نك کونده لکی یالکز عرض ایله طلب آراسنده کی نسبته دکل ، بعض اخلاقی تلقیاته تابعدر ؛ بوکونده لک ، مخلوق بشرک اصغری رفاهی حقنده کی فکر مزه ، یعنی

[۱] Meillet (مهیه) نك آثاری وبالخاصه (t. IX année sociologique) ده (کله لر

نصل معنارینی ده کیشدیررلر) سرنامه لی مقاله .

نتیجہ اعتباریہ مخلوق بشر حقندہ ایدیندیکمز فکرہ کورہ تناقص ویا تزايد ایدر .
 بو طرزده دها بر چوق مثالر کتیره بیلیرز . علم اقتصاد ، اجتماعیاتک بر شعبه سی اولمقله
 هم بو انفراددن قورتولور ، همده ایجاب علمی فکرنندن دها زیاده ملهم اولور . بناء علیہ
 علم اقتصاد ، علوم اجتماعیہ سلسله سنه داخل اولمقله یالکمز اسم وصفتنی ده کیشدیره جک
 دکدر ؛ هم روحنی همده تطبیق ایتدیکی اصوللری ده کیشدیره جکدر .

بو تحلیل ایله کورولورکه ، اجتماعیات ، اوکوست قونتک دوشوندیکی کبی ، غایت
 بسیط ویالکمز بر مسئله دن عبارت بر نوع علم اولمقدن اوزا قدر . بوکوندن اعتباراً بر
 اجتماعیات متخصصنک ، علمک بوتون آنسیقلاوپه دیسنه واقف اولسی غیر قابلدر ؛ فقط
 هر عالم ، غایت عمومی ومبهم مسائل ایله اکتفا ایتک ایسته مزسه ، خصوصی مسئله لرله
 مشغول اولملی در ؛ اجتماعیات ، کندی ساحه سی داخلنده یالکمز تحریاتده بولونمغه ، کندنندن
 خبردار اولمغه چالیشدقچه بومسائل عمومیه ومبهمه نک فائده سی اوله بیلیر ، فقط عالم بومسائل لر
 اوزرنده آرتق توقف ایتمه ملیدر . بوندن مقصد ؛ بوتون بو علوم خصوصیه دن چیقان
 عمومی نتیجه لری طویلامغه غیرت ایدن ترکیبی بر علمه لزوم یوقدر ، دیمک دکدر . واقعات
 اجتماعیہ صنوف مختلفه سی آراسنده نه قدر فرق اولورسه اولسون ، بونلر عینی بر جنسک مختلف
 انواعندن عبارتدر ؛ بناء علیہ بوجنسک وحدتی نره دن ایلری کلدیکنی و واقعه اجتماعیہ یی
 مجرداً تمیز ایدن شیئک نه دن عبارت اولدیغنی وغایت عمومی قانونلر - که خصوصی علملرک
 احداث ایتدکلری مختلف قانونلر بونلرک خصوصی صورتلرینی تشکیل ایدر - موجود
 اولوب اولمادیغنی آرامق لازم کلیر . بوعومی اجتماعیاتک موضوعنی تشکیل ایدر ؛ نته کیم
 علم حیات عمومی نک موضوعی ، حیاتک اک عمومی اوصاف وقوانیننی بولمقدر . بو ، علمک
 قسم فلسفیه سی در . فقط ترکیبک قیمتی ، تحلیللرک - که ترکیب بونلردن منتجدر - قیمته
 تابع اولدیغندن ، بوتحلیل ایشنی ایلری کوتورمک ، اجتماعیاتک اک مبرم وظیفه سنی
 تشکیل ایدر .

خلاصه ، آتیده کی جدول اجتماعیاتک باشلیجه تقسیماتی شه ما صورتنده ارائه ایلر :

اقوامک ، اساس جغرافیسنک تشکیلات اجتماعیہ ایله اولان مناسبتلری داخلنده تدقیق . نفوسک ، جمعنک ، کثافتنک ، طوپراق اوزرنده کی وضعیتنک تدقیق .	(مورفولوژی) صور خارجیہ اجتماعیہ
--	---------------------------------

دینی اجتماعیات

» اخلاق

» حقوق

» اقتصادی

» لسانی

» بدیعی

فیزیولوژی اجتماعی

عمومی اجتماعیات .

۳. — اجتماعیات مه اصول

اجتماعیاتك ساحه شمولی وباشلیجه تقسیماتی تعیین ایتدکدن صوکره بو علمده استعمال اولنان اصولك اساسلی مبادیسی تمیز ایتمه مز قالیور .

اجتماعیاتك باشلیجه مسائلی، بر مؤسسه ساسیه، حقوقیه، اخلاقیه، اقتصادی و دینیتهك بر اعتقادك الخ نه صورتله تشکل ایتدیکنی، بو مؤسسه یی هانکی اسبابك تولید ایتدیکنی وهانکی مفید غایه یه توافق ایتدیکنی آرامقدن عبارتدر. مقایسه لی تاریخ (تصریح ایده جکمز طرزده آکلاسیلان مقایسه لی تاریخ) اجتماعیات متخصصنك بوکی مسائلی حل ایچون مالک اولدیغی یکانه آلتدر .

فی الواقع بر مؤسسه یی آکلامق ایچون، بو مؤسسه نك نه دن مرکب اولدیغی بیلمك لازمدر. بو، جزءلر دن مرکب، مغلق بر کل در . بو جزءلری بیلمك، بونلردن هر برینی آیریجه وهپ بر لکده فصل ترکب ایتدکلرینی ایضاح ایتك لازمدر. جزءلری کشف ایتك ایچون مؤسسه تمام اولمش و صوڪ شکلی تحتنده نظر مطالعه یه آلق کفایت ایتمز! چونکه آلیشیق اولدیغمزدن بو مؤسسه بزه دهها زیاده بسیط کورونور . هر حالده بو مؤسسه ده، مرکب اولدیغی مختلف عنصرلرک نره ده باشلیوب نره ده بیتدیکنی اراهه ایده جک هیچ برشی یوقدر. جانلی مخلوڪ انسجه سنی تشکیل ایدن حجیراتی، جامد جسملرک مرکب اولدقلری جزء فردلری کوز مزله کوره مدیکمز کی، بو عنصرلری ده مرئی بر صورتده یکدیکنرندن آیره جق بر خط فصل یوقدر . بونلری ظاهره اخراج ایچون بر آلت تحلیله احتیاج واردر . بورولی ایضا ایدن، تاریخ در . فی الحقیقه نظر مطالعه یه آلنان مؤسسه، تدریجاً پارچه پارچه تشکل ایتشددر. بونی تشکیل ایدن جزءلر بر برندن صوکره دوغمش و یکدیکرینه آرزوق یاواش بر صورتده انضمام ایتشددر . بو مؤسسه یی انتاج ایدن مختلف عنصرلری،

طبیعی بر صورتده انحلال ایتمش بر حالده کورمک ایچون بونک زمان داخلنده یعنی تاریخده صورت تکوتی تعقیب ایتمک کافی در . اوزمان بو عنصرلر نظر مشاهدیه بربری آرقه سینه وتشکل وبرلکده ترکیب ایتدکلری سلسله داخلنده عرض وجود ایده ولر . قرابت مفهومی قدر بسیط برشی یوقدرکی کورونور ؛ حالبوکه تاریخ بونک فوق العاده معضل اولدیغنی کوستریور : بومفهومه قانداشلق فکری داخل اولیور فقط باشقه شیلرده داخل اولیور ، چونکه بر طاقم عائله انمودجلی کوریورزکه بونلرده قانداشلق بوسبوتون فرعی بر رول اوینامقده در . بابا وانا قرابتلری کیفیت اعتباریه بربرندن فرقلی وبوسبوتون آیری سببلره تابع وبناء علیه آیری آیری تدقیقه محتاج شیلدر ، چونکه تاریخده اویره عائله انمودجلی کوریورزکه بونلرده بو قرابتلردن یالکز بری موجود اولوب دیکری یوقدر . والحاصل تاریخ اجتماعی شأنتلر خصوصنده ، میقرو سقوپک فیزیقی شأنتلرده اوینادیغنی روله مشابه بر رول اوینامقده در .

بونندن ماعداء مؤسسه لر یالکز تاریخ سایه سنده ایضاح ایدیه بیلیر . فی الواقع بر مؤسسه یی ایضاح بومؤسسه یی تشکیله خدمت ایدن مختلف عنصرلری اکلایمق ، علتلری وحکمت وجودلری کوسترمکدر . فقط بو علتلری کشف ایتمک ایچون عامل بولنمش اولدقلری آنه یعنی اکلایمق ایسته نیلن واقعاتی تولید ایتدکلری زمانه رجوع ایتمکدن باشقه چاره وارمی ؛ چونکه نه صورتله اجرای فعل و تأثیرلری تولید ایتدکلری قاوریاه بیلیمک آنجق اوزمان ممکندر . بو آن ایسه آرقه مزده ، ماضیده در . بو عنصرلردن هر برینک نه صورتله تولد ایتدیکنی اوکره نه بیلیمک ایچون یکانه چاره بونلری تولد ایتدیکی آنده مشاهده ایتمک وتکوننده حاضر بولونمقدرد ؛ بوتکون ایسه ماضیده وقوع بولمش در وبناء علیه آنجق تاریخ سایه سنده معلوم اولور . مثلاً قرابت بوکون مضاعفدر ؛ هم آنا هم ده بابا طرفندن صاییلیر . بو مغلط تشکیلاتک اسباب موجب سنی آکلایمق ایچون اولو قرابتک صرف ویا بالخاصه لام [۱] (Uterin) اولدیغنی جمعیتلر مشاهده اولونه جق و بونی تولید ایدن شیئک نه دن عبارت بولوندیغنی آراشدیریه جقدر ؛ صوکره لآب (agnatique) قرابتک تحدث ایتدیکی اقوام نظر ملاحظیه آله جقدر . نهایت بابا قرابتی ظهور ایتدیکی زمان اکثریا دیکر قرابتی ایکنجی درجه ده براقدیغندن ، هرایگیسنی ده عینی درجه ده

[۱] لام قرابت دییه صرف ویا بالخاصه قادینلر طرفندن وقوع بولان قرابت (لآب) دییه ده ارککلر طوقندن وفرع بولانه (parenté Uterine, agnatique) دینور .

طوتان مدنیله باقیلیر و بومساواتی ایجاب ایدن شرائط کشفنه غیرت ایدیلیر. بوضورتله درکه، علم اجتماع مسائلی ماضینک مختلف مرحله لرنده نواما صیرالانیر و بونلرک حلی آنجق بوضورتله موضعشدیرلمک و محل تولدلی اولان مختلف محیط تاریخلرینه ارجاع ایدلمک شرطیله حلی قابلدر.

دیمک اولویورکه اجتماعیات قسم اعظمی اعتباریله، خصوصی برصورتده فهم اولنان برنوع تاریخدر. تاریخشناسده اجتماعی واقعه لرله اشتغال ایدر؛ فقط او، بوواقعاتی بالخاصه معین برملته و بر زمانه مخصوص اولان جهت لرندن تدقیق ایدر. تاریخشناسک عمومیت اوزره تدقیق ایتک ایسته دیکی شی، فلان ملتک، فلان فردیت معشریه نک، فلان آن تکاملنده کی حیاتی در. بلا واسطه وظیفه سی هر جمعیتک وحتی عینی جمعیت حیانتک محتوی اولدیغی دوره لردن هر برینک علامت ذاتیه و فردیه سی بولوب تمیز ایتکدر. اجتماعیات متخصصی ایسه یالکز، مختلف جمعیتلرده عمومی نسبتلر، قابل تحقیق قانونلر کشف ایتکه چالیشیر. اوفلان عصرده فرانسه ده، انکلترده، روما ویا هندستانده حیات دینه نک ویا حق ملکیتک نه اولدیغی صورت مخصوصه ده آراز؛ کنديسنه اساساً الزم اولان بوتدقیقات خصوصیه، عمومیت اوزره حیات دینه نک عامل لرندن بعضلرینی کشف ایده بیلمک ایچون واسطه لردن باشقه برشی دکدر. ایکی واقعه آراسنده براضافت منطقیه مثلاً برنسبت علیمک موجود اولدیغی کوسترمک ایچون یالکز برطریقمز واردر. اوده، بوایکی واقعه نک برلکده حاضر ویا غائب اولدقلری احوالی مقایسه ایتک و بومختلف ترتیبات تصادفیه ده عرض ایله دکلی تحولاتک، بوواقعه لردن برینک دیگرینه تابع اولدیغی اشهاد ایدوب ایتمه دیکنی آرامقدر. تجریب اساس اعتباریله مقایسه نک بر صورتندن باشقه برشی دکدر؛ تجریبدن مقصد بر واقعه یی تنويع ایتک، بوواقعه یی مختلف صورتلر تحتده حصوله کتیره رک بوضورمختلفه یی اصولی برطرزده مقایسه ایتکدر. بناء علیه اجتماعیات متخصصی یالکز برقومی وهله یکانه بر دوره یی نظر مطالعه یه آمله اکتفا ایده مز. او، عینی انمودجندن ومختلف انمودجلردن جمعیتلری مقایسه ایتلی در تا که مؤسسه نک بوجمیتلرده عرض ایله دیکی تحولات وکوسترمک ایسته دیکی تطبیقات محیط اجتماعیده، فکرلرک احوالنده الخ. کورولن تحولات ایله مقایسه ایدیلنجه، بوایکی زمره واقعاتی توحید ایدن مناسباتی کورمک و، بونلر آراسنده برنسبت علیت تعیین ایتک ممکن اولسون. دیمک اولیورکه مقایسه اصولی اجتماعیات اصولنک

فوق العاده بر واسطه سی در . لاتین ویا یونان صرف و نحوی و یا خود فرانسز غرامری - یکدیگر لرندن آیری اوله رق تدقیق ایدیلنجه - مقایسه لی صرف نامنی آلان یکی علمه کوره نه ایسه تاریخ ده (کلمه نك معنای مستعملنجه) اجتماعیاته قارشی عینی موقعه در [۱] .

مع مافیه بعض احوال اولورکه ، اجتماعیاته متعلق مقایسه لرك موادنی تاریخدن باشقه بر غلمده آرامق ایجاب ایدر . بعضاً بر قاعده حقوقیه ویا اخلاقیه نك ، بر اعتقاد دینی نك فصل تشکل ایتدیکی دکل ، بونلری تطبیق واجرا ایدن جماعتلر طرفندن بونلره نه دن دهآ آز ویا دهآ چوق رعایت ایدلدیکنی آرامق ایجاب ایدر . مثلاً آدم قتلنی منع ایدن قاعده نك نره دن کلدیکنی آرایه جق یرده ، هر نوع اقوامك ، زمره لرك بو قاعده یی آز ویا چوق صورتده اخلاله متمایل اولمه لرینك اسبابنی کشفه اوغراشمیلدر . عینی صورتله ازدواجلرك دهآ آز ویا چوق کثیر ، دهآ آز ویا چوق وقتسنز ، طلاق ایله آز چوق قولایلقله قابل انحلال الخ . اولمسنه اجرای تأثیر ایدن عامللردن بر قاجی بولونه بیلیر . بونوع مسائلی حل ایتك ایچون بالخاصه احصائیاته مراجعت ایتك لازم کلیر . قتلر ، ازدواجلر ، طلاقلر کثرتنك ، جمعیتلره ، مذاهبه ، مسلکله الخ کوره نه صورتله تحول ایتدیکی آرانیلیر .

اخلاقیّت [۲] اقوامك تابع بولندیغی شرائط مختلفه یه عائد مسائل بالخاصه بواصول اوزره تدقیق اولنمیلدر . ینه عینی طریق سایه سننده درکه ، اقتصادی اجتماعیاتده ، یومیه لرك ، ایراد مقدارلرینك ، فائض مقدارلرینك ، مبادله مسکوکات قیمتك الخ . هانکی اسباب تحتنده تحول ایتدکلری تدقیق اولونه بیلیر .

فقط بونلردن هانکیسنه مراجعت ایدرسه ایتسون ، اجتماعیات متخصصنك نظرندن هیچ بر زمان دور طوتمیه جنی بر قاعده واردر : علم اجتماع تخصصی ، معین بر صنفه منسوب حادثات اجتماعیه یی تدقیقه باشلامزدن اول ، بونلر حقنده مدت عمرنجه ایدینه بیلیمش اولدیغی معلوماتی ذهندن کاملاً سیلمیلدر ؛ شونی قاعده اساسیه اوله رق قبول ایتمیلدرکه نه بو حادثات حقنده ، نه بونلرك اوصافی حقنده ونه ده تابع اولدقلری اسبابه دائر هیچ

[۱] استقبالده تاریخ ایله اجتماعیاتك مناسبتلری نه اوله بیله جکنی بوراده ایضاحه محل یوقدر ؛ شوکا قانعرکه بوعلملر دائماً صمیمی بر حال اکتساب ایده جکلر وبرکون کله جك ، فکر تاریخی ایله فکر اجتماعی آنجق غایت جزئی فرقلرله آیریله جقلردر . فی الحقیقه علم اجتماع تخصصی مقایسه لرینی واستقرالرنی ایجه یاپه بیلیمك ایچون بو مقایسه واستقرالرك استناد ایتدکلری واقعات خصوصیه یی بر تاریخشناس کبی ایجه بیلیمیلدر .

[۲] اخلاق (morale) ایله اخلاقی (Moralité) بربرینه قاریشدیرمه میلدر . اخلاقیّت ؛ اخلافك طرز تطبیق ایله اولچولور . دین ایچون ده عینی مسئله وارد اوله بیلیر .

برشی بیلیمور؛ والحاصل اجتماعات متخصصی ده، فیزیق، کیمیا، فیزیولوژی و حتی بوکون علم روح متخصصلرینک بیلہ ساحہ علمیه لرینک هنوز غیر مکشوف برقسمنه داخل اولدقلری زمان حائر اولدقلری حالت ذهنیه ده اولمیدر.

مع التأسف، بو وضعیتک نه قدر ضروری اولورسه اولسون، اجتماعی شأنت قارشیسندہ اتخادی قولای دکلدر: مرور زمانله بزده کوکشمش بعض اعتیادلر بزی بو وضعیتده بولونمقدن منع ایدر. هرکون قواعد اخلاقیه و حقوقیه بی تطبیق ایتدیگمز، هرکون صأتون آلدیغمز، صأندیغمز، قیمتلر مبادلہ ایتدیگمز ایچون بو مختلف شیلر حقندہ بالمجبوریہ بر فکر مزواردر: بوفکر مز اولماسه وظائف یومیہ مزی ایفا ایدہ مزدک. بوندن دولای بزده پک طبعی بروهم حاصل اولیور: ظن ایدیورز که بوفکرلر سایه سنده، بوفکرلرک عائد اولدقلری شیلرک بوتون اساسلی قسمنی بیلورز. علم اخلاق متخصصی عائله نک، قرابتک، قدرت پدرانه نک، حق ملکیتک نه اولدیغنی ایضاح زحمتنی پک اختیار ایتیمور؛ اقتصاد متخصصی، قیمت، مبادلہ، ایراد الخ یه عائد شیلر حقندہ عینی صورته حرکت ایدیور. ظن ایدیور که بونلر حقندہ فطری علممز وار، بومغلق شأنتلر حقندہ جاری فکرلری، ممکن اولدیغنی قدر وضوح ایله، آکلامق کافی کورولیور. عملی ضرورتلره تقابل ایتک ایچون اصولمز بر صورتده تشکل ایتمش اولان بومفهوملر هر درلو قیمت علمیه دن عاری در؛ عوام ناسک اجسام و اوصافی، ضیا، صدا، حرارت الخ حقندہ کی معلوماتی بو اجسامک و اوصاف آفاقیه لرینک ماهیتنی تمامیلہ اوانه ایدہ مدیکی کبی، بومفهوملرده اجتماعی شیلری تمامیلہ افاده ایدہ مزلر. فیزیق و کیمیا متخصصلرینک هر کسجه معلوم اولان بو طرز تخیلدن مجرد ایدہ رک بزہ بیلدیردکلری شأنت، حواسک بلا واسطه ادراک ایتدیکی شأنتدن واقعه اولدقجه فرقلی بولونمش اولور. علم اجتماع متخصصی ده بو صورته حرکت ایتمیدر. اوده، اجتماعی واقعه لرک قارشیسنه کچدیکی زمان، بو خصوصده بیلورم ظن ایتدیکی هر شیئی بر مجهول قارشیسندہ بولونیورمش کبی اونو تمیدر.

علم اجتماع؛ حاضر یامه و آلدایجی بدهاتلرک ساده جه بر ایضاح و تفسیرندن عبارت قالمه ملی، اکثریا معلومات مکتسبه بی بیلہ شاشیرتمقدن خالی قالمیان کشفیاتک فاعلی اولمیدر. ایچنده یاشادیغمز بو اجتماعی شیلرک هیچ برینی بیلیمورز؛ بونلری بزہ تدریجاً طانیتیق وظیفه سی مختلف علوم اجتماعیه یه عائددر.

مترجمی:

بجم الدین صادق